

Päivi Rissanen

PIENRYHMÄTOIMINTA KOTKAN KAUPUNGIN PÄIVÄKODEISSA

Opinnäytetyö

Sosiaalialan koulutusohjelma

Huhtikuu 2015

KYAMK
University of Applied Sciences

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Päivi Rissanen	Sosionomi	Huhtikuu 2015
Opinnäytetyön nimi		
Pienryhmätoiminta Kotkan kaupungin päiväkodeissa		31 sivua 5 liitesivua
Toimeksiantaja		
Kotkan kaupunki		
Ohjaaja		
Lehtori Virve Remes		
Tiivistelmä		
<p>Tämän opinnäytetyön tarkoitus oli selvittää Kotkan kaupungin päiväkodeissa tapahtuvaa pienryhmätoimintaa. Toimeksiantajan toiveena oli selvittää, kuinka monessa yksikössä pienryhmätoimintaa järjestetään. Lisäksi haluttiin tietää ryhmien jakoperusteet ja toimiiko ryhmät vain toimintatuokioiden aikana vai onko se koko päivän pedagogiikkaa. Lisäksi haluttiin selvittää mahdollisia ongelmakohtia pienryhmätoiminnan järjestämisessä.</p> <p>Opinnäytetyön tutkimusosa tehtiin kyselylomakkeen avulla. Kyselyitä lähetin Kotkan kaupungin päiväkodeihin 24 kappaletta ja vastauksia palautui 18 eli 75 %. Esimiehille laadittuun kysymykseen vastasi 12 päiväkodin johtajaa eli tässä vastausprosentti oli 50. Työn teoriaosuus painottuu varhaiskasvatukseen ja sen asiakirjoihin sekä päiväkodeissa tapahtuvaan varhaiskasvatukseen ja pienryhmätoimintaan. Opinnäytetyö on laadullinen.</p> <p>Tutkimuksessa selvisi, että vastanneissa päiväkodeissa oli yhtä lukuun ottamatta pienryhmätoiminta käynnistynyt, muutamassa jo pitkälle viety toimintamuoto. Ryhmät jaettiin pääsääntöisesti lasten iän ja kehitystason mukaisesti, myös lasten omia varhaiskasvatussuunnitelmia käytettiin jakamisen apuna. Ryhmäjaot tekivät varhaiskasvattajat. Pienryhmät olivat käytössä lähinnä aamupäivisin, jolloin ryhmän kaikki kasvattajat olivat paikalla.</p> <p>Haasteena pienryhmätoiminnan järjestämisessä koettiin olevan tiimisuunnittelun vähäinen aika tai sen puuttuminen kokonaan sekä pienryhmätoiminnan järjestäminen silloin kun yksi tai useampi kasvattaja oli poissa.</p> <p>Pienryhmätoiminnan avulla lapselle mahdollistetaan vuorovaikutustaitojen opettelua ja käyttöä sekä aikaa kasvuun ja kehittymiseen. Pienryhmätoiminnan avulla pyritään luomaan lapselle ja tiimille hyvä päivä.</p>		
Asiasanat		
pienryhmätoiminta, päivähoito, varhaiskasvatus, varhaiskasvatuksen asiakirjat		

Author (authors)	Degree	Time
Päivi Rissanen	Bachelor of Social Services	April 2015
Thesis Title		
Small Group Activity in the City of Kotka Daycare		31 pages 5 pages of appendices
Commissioned by		
City of Kotka		
Supervisor		
Virve Remes, Senior Lecturer		
Abstract		
<p>The purpose of this thesis was to examine the small group activities in kindergartens in the city of Kotka. The sponsor's wish was to find out how many units organize small group activities, the distribution of groups and groups acting only during the sessions, or is it a full day of pedagogy. In addition, the aim was to identify potential problems in organizing small group activities.</p> <p>The thesis is qualitative and the thesis research component was carried out using a questionnaire. Questionnaires were sent to the day-care centers in the city of Kotka and the answering percentage was 75%. Supervisor's response rate was fifty. The theoretical part focuses on early childhood education and its documents as well as early childhood education and small group activities talking place in day-care centers.</p> <p>The study showed that there were small group activities in day-care centers except in one. The groups were divided according to a child's age and level of development, including the children's own early childhood education plans used. Group divisions were made by the early childhood educators. Small groups were used mainly in the mornings when the group of all educators was present.</p> <p>The challenge for small group activities in the organization was seen the limited time for planning or the complete absence of small group activities as well as the organization where one or more of the educators were not present.</p> <p>The small group activities help the child to adapt interaction skills and the time for growth and development. The small group activities strive to create a good day for a child and a team.</p>		
Keywords		
day care, early childhood documents, early childhood education, small group activity		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	VARHAISKASVATUS.....	6
2.1	Varhaiskasvatus päiväkodissa.....	9
2.2	Varhaiskasvatus Kotkan kaupungin päiväkodeissa	10
3	VARHAISKASVATUKSEN ASIAKIRJAT	11
3.1	Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma	11
3.2	Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma	12
3.3	Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma	13
3.4	Tuettu varhaiskasvatussuunnitelma.....	13
4	PIENRYHMÄTOIMINTA	14
4.1	Pienryhmätoiminta Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksenä	16
4.2	Pienryhmätoiminnan edut	16
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	17
5.1	Tutkimusaikataulu.....	18
5.2	Opinnäytetyön tutkimusosan analysointi.....	18
5.3	Opinnäytetyön tutkimuskysymysten vastaukset.....	19
6	TUTKIMUSTULOKSET	19
6.1	Pienryhmätoiminnan määrittely ja esiintyvyys	20
6.2	Pienryhmätoiminnan ryhmäjaot	21
6.3	Pienryhmätoiminnan toteuttaminen	21
6.4	Pienryhmätoiminnan pedagoginen suunnittelu	22
6.5	Pienryhmätoiminnan mahdollistaminen tulevaisuudessa.....	23
7	POHDINTA	25
	LÄHTEET.....	28
	LIITTEET	
	Liite 1. Pienryhmätoiminnan kyselylomake Kotkan kaupungin päiväkotien henkilökunnalle	
	Liite 2. Saatekirje ja kysymys esimiehille	

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä tutkitaan Kotkan kaupungin päiväkodeissa tapahtuvaa pienryhmätoimintaa. Kotkan varhaiskasvatus on pyrkinyt mahdollistamaan koko varhaiskasvatuksen henkilökunnalle Lapselle hyvä päivä tänään - koulutuksen ja tämä koulutus oli yksi liikkeellepanija tässä opinnäytetyössä. Miksi ei pienillä arjen muutoksilla voisi tehdä lapsen päivästä parempaa ja laadukkaampaa ja samalla oma työhyvinvointi kasvaisi ja motivaatio työn tekemiseen saisi uutta tuulta purjeisiinsa? Kotkan kaupungin varhaiskasvatus on halunnut tietää pienryhmätoiminnan esiintyvyyttä päiväkodeissa ja milloin sitä tapahtuu. Nämä kaksi asiaa ovat lähtökohtia tässä opinnäytetyössäni. Opinnäytetyö on sisällöltään laadullinen, mutta siitä löytyy myös määrällisiä elementtejä. "Lapselle ja tiimille hyvä päivä tänään" on tämän opinnäytetyön punainen lanka, jonka tarkoituksena on nostaa pienryhmätoiminnan hyviä puolia esille, mutta etsiä myös ne haastekohdat, jotka vaikeuttavat pienryhmä-toimintaa.

Opinnäytetyön teoriaosuus painottuu varhaiskasvatukseen, lähinnä päiväkodeissa tapahtuvaan varhaiskasvatukseen sekä varhaiskasvatuksen asiakirjoihin ja pienryhmätoimintaan. Opinnäytetyön toimeksiannossa pyydettiin päiväkodeissa tapahtuvasta pienryhmätoiminnasta infopakettia, joten aiheen rajaus oli tässä kohdin selvä, opinnäytetyössä tutkitaan ainoastaan Kotkan kaupungin omissa päiväkodeissa tapahtuvaa pienryhmätoimintaa, myös esiopetus on jätetty tutkimuksen ulkopuolelle.

Opinnäytetyön tutkimusosa perustuu Kotkan kaupungin päiväkotien varhaiskasvattajille suunnattuun kyselyyn, joka on laadittu teorian tiedon pohjalta. Kysely on lähetetty päiväkoteihin syksyllä 2014 ja siihen vastasi 75 % päiväkodeista. Tutkimus on luotettava ja kattava. Tutkimusosa on koottu päiväkotien vastauksista ja yksittäisiä päiväkoteja ei vastauksissa ole nähtävillä, mutta kyselyyn vastanneet saattavat omia vastauksiaan tunnistaa.

Pienryhmätoiminnasta ei ole tehty erillisiä tutkimuksia ja aiheeseen oli haastavaa löytää teorian tietoa. Kuitenkin pienryhmätoiminta on käytössä monessa päiväkodissa valtakunnallisestikin. Pienryhmätoiminnan haastavuus ja antavuus on varhaiskasvattajien omien työtapojen määrittelemää. Siihen vaikuttavat työvuorosuunnittelu ja tiimityö suuresti, mutta myös varhaiskasvattajan oma aktiivisuus ja innostuneisuus kannattelevat laadukasta pienryhmätoimintaa eteenpäin. Työssä ei ole eritelty pysyvien pienryhmien ja vaihtuvien pien-

ryhmien malleja tai toimintaa vaan tehty yhteenveto pienryhmätoiminnasta ja sen eduista. Pienryhmien mallit ja niiden käytännöt voisivatkin olla yksi mahdollinen jatkoehdotus opinnäytetyön aiheeksi.

Opinnäytetyössäni ei ole avattu varhaiskasvatuksen taustoja maailmanlaajuisesti, vaan keskitytty lähinnä Suomen varhaiskasvatuksen alkuun ja sen myötä sivuttu fröbeliläisyyttä. Myös Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen syntyä on hieman aukaistu työssäni, mutta Pirkko Sipilän kirjoittama kirja Meren poika ja veden tytär, Kotkalaisen päivähoiton historia, on teos niille, jotka tähän haluavat tarkemmin perehtyä.

Työstin opinnäytetyötä lähes kaksi vuotta. Alkuinnostuksen jälkeen iski todellisuus ajankäytöstä. Muut opiskeluihin liittyvät tehtävät, työ ja perhe vaativat tasanapainottelua, ja opinnäytetyö kulki siinä rinnalla sivutuotteena. Ajatuksia oli paljon ja kirjapino kasvoi työpöydällä. Toisaalta aika antoi myös uusia näkemyksiä työhön, omat käytännön kokemukset toivat pohjaa kyselylomakkeeseen ja työn teoriaosuuteen. Materiaalien yhdistäminen toisiinsa, uusien lähteiden löytyminen toivat haastetta työn etenemiseen, toisaalta myös toimeläntajan puolelta vaihtunut ohjaaja toi oman näkemyksensä työn laatuun ja näin oma ajatus joutui etsimään uusia malleja toteuttamiseen. Työn tulos on tekijänsä näköinen ja kulkee tekijän mukana työelämässä, mukautuen muutoksiin ja antaen ideoita pienryhmätoiminnan toteuttamiseen, jossa varhaiskasvattaja saa kokea yhtäläillä lasten kanssa vuorovaikutuksen iloa ja tekemisen riemua.

2 VARHAISKASVATUS

Suomessa varhaiskasvatuksen synty ajoittuu teollistumisen aikaan, jolloin naisten työpanosta tarvittiin kotien ulkopuolella ja näin tarve päivähoidolle oli suuri (Alila & Kinos 2014, 8). Lastentarhatyötä tehtiin jo kuitenkin myös ennen 1900 lukua, jolloin Hanna Rothman kouluttautui lastentarhanopettajaksi Berliinissä Pestalozzi - Fröbel - Haus – laitoksessa. Sörnäisten kansanlastentarha aloitti toimintansa vuonna 1891. Ympäri Suomea haluttiin perustaa vastaavanlaisia tarhoja, joten Hanna Rothman ja hänen työtoverinsa Elisabeth Alander aloittivat kouluttamaan lastentarhanopettajia omassa kansanlastentarhassaan. (Alaranta 2009, 10.)

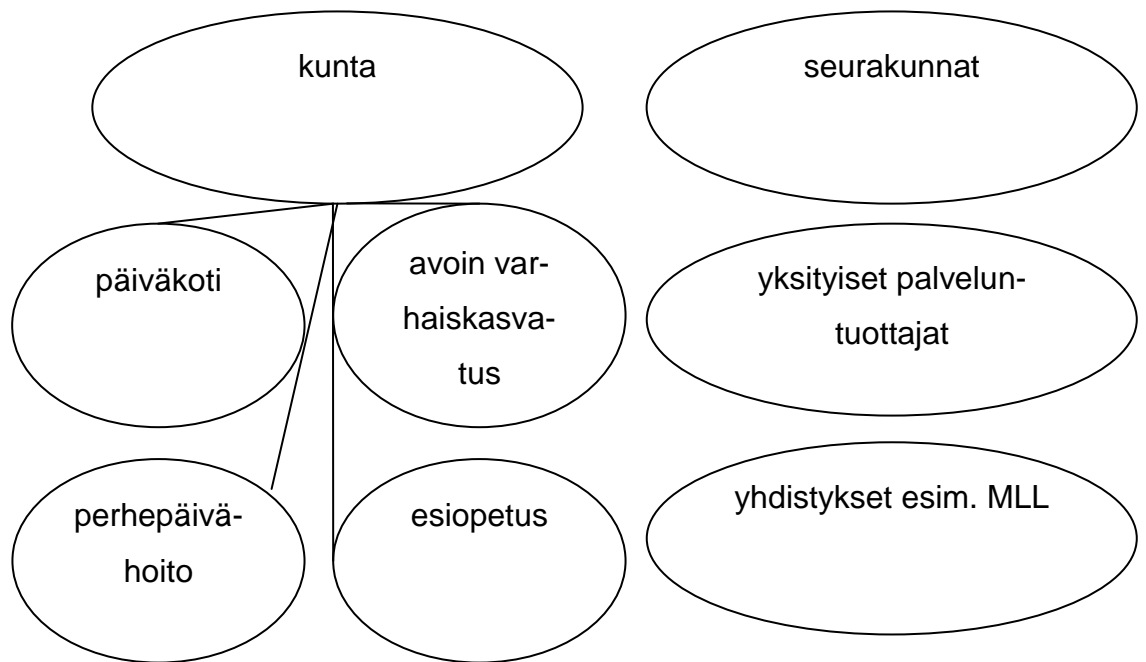
Vuonna 1973 valmistunut laki lasten päivähoidosta, toi nykyisen varhaiskasvatustmallin käytäntöön. Tätä ennen päivähoitoa ja varhaiskasvatusta ovat ohjanneet köyhänhoitolaki vuodesta 1923, laki lastentarhain valtionavusta vuodesta 1927 ja vuonna 1936 voimaan tullut lastensuojelulaki. Varhaiskasvatusta ja päivähoitoa on pidetty osana sosiaalihuoltoa. (Alila & Kinos 2014, 8 - 12.)

Varhaiskasvatus siirtyi opetus- ja kulttuuriministeriön alaisuuteen vuoden 2013 alusta, minkä jälkeen päivähoito lakkasi olemasta sosiaalihuollon palvelu (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014). Opetus - ja kulttuuriministeriö määrittelee varhaiskasvatuksen seuraavasti:

"Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka" (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2014).

Varhaiskasvatus on lakiin perustuva subjektiivinen palvelu, mikä tarkoittaa, että jokaisella alle kouluikäisellä lapsella on oikeuskunnan järjestämään varhaiskasvatukseen riippumatta käyvätkö hänen vanhemmat työssä tai opiskelemassa. Lisäksi laki lasten päivähoidosta määrittelee, että palvelua on tarjottavan myös milloin erityiset olosuhteet sitä vaativat eikä hoitoa ole muulla tavoin järjestetty, myös sitä vanhemmille lapsille. (Laki lasten päivähoidosta 19.1.1973/36.)

Varhaiskasvatusta voidaan tarjota kunnan omana palveluna päiväkodeissa, perhepäivähoidossa sekä avoimessa varhaiskasvatuksessa. Päivähoitoa järjestetään myös esioppilaille esiopetuksen ulkopuoliselle ajalle tarvittaessa. Kunta voi myös ostaa päivähoitopalvelun ostopalveluna yksityisiltä palveluntuottajilta. Kuva 1 osoittaa varhaiskasvatuksen järjestämistä kunnissa. Kunnalla on valvontavastuu yksityisen varhaiskasvatuksen laadusta. (Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes 2005, 8.)

Kuva 1. Päivähoidon järjestäminen

"Varhaiskasvatuksen tavoitteena on hyvinvoiva lapsi" sanotaan Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa. Jotta lapsi pystyy oppimaan ja kasvamaan, hän tarvitsee turvallisen kasvuympäristön, jossa hänellä on aikaa kiireettömään leikkiin ja tutkimiseen. Lapsen hyvinvointiin liittyy varhaiskasvatuksessa ihmissuhteet, joiden tulisi olla mahdollisimman pysyviä. (Stakes 2005,15.)

Varhaiskasvatus rakentuu matemaattisten, luonnontieteiden, historiallis-yhteiskunnallisten, esteettisten, eettisten sekä uskonnollis-elämäkatsomuksellisten orientaatioiden pohjalta. Näiden avulla pyritään tuomaan lapselle elämyksiä ja oivalluksia ympäröivästä maailmasta. Päiväkodeista jotkut erikoistuvat eri sisältöalueisiin ja vanhemmat voivat halutessaan hakea päivähoitopaikkaa omien näkemystensä ja toiveiden perusteella. Varhaiskasvatus jakautuu sisällöltään ympäristöön tutustumiseen, äidinkieleen ja puheen kehittämiseen, matemaattisiin alkeisvalmiuksiin, musiikkiin, liikuntaan, kuvalliseen ilmaisuun ja terveyden vaalimiseen (Stakes 2005, 26 - 30).

Vanhempien osallisuutta lapsen varhaiskasvatukseen pyritään tuomaan vahvasti esille. Puhutaan *kasvatuskumppanuudesta*, jolla Stakesin mukaan tarkoitetaan vanhempien ja henkilöstön tietoista sitoutumista toimimaan yhdessä lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen prosessien tukemisessa. Kasvatus-

kumppanuudessa korostetaan vanhempien vastuuta olla lapsen ensisijainen kasvattaja ja heillä on vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. (Stakes 2005, 31.) Myös YK:n Yleissopimus lasten oikeuksista sanoo 18. artiklassa, että vanhemmilla on ensisijainen vastuu lapsen kasvatuksesta ja kehityksestä. (Unicef 1989.) Kasvatuskumppanuudessa yhdistyvät vanhempien ja varhaiskasvattajien näkemykset lapsen kehityksestä ja näin pystytään auttamaan lasta kasvamaan ja kehittymään omien arvomaailmojen ja eettisten periaatteiden mukaisesti. Kasvatuskumppanuuden avulla pyritään mahdollistamaan perheille yhteisiä toimintatapoja ja malleja esim. toiminnalliset vanhempainillat tai perheille tarkoitettut tapahtumat varhaiskasvatuksessa. (Stakes 2005, 31.)

2.1 Varhaiskasvatus päiväkodissa

Päiväkodeista käytettiin pitkään nimitystä lastentarha. Kasvatusfilosofi Friedrich Fröbel (1782 - 1852) Saksasta kehitti lastentarhakäsitteen, ja hänestä puhutaan lastentarha – aatteen isänä. Hänen kasvatusten menetelmässään oli leikillä ja työllä suuri painotus, mutta tavoitteena hänellä oli kehittää lasten kasvatusta perheissä. Lastentarhojen yhtenä tärkeänä tehtävänä oli olla tukena perheiden kasvatustyölle. Fröbel piti tärkeänä, että lapsi sai varhaiskasvatuksessa vuorovaikutustaitoja tukevaa ohjausta ja kasvatusta varhaiskasvattajilta. (Sipilä 2006, 33.) Lastentarha nimitys otettiin käyttöön vuonna 1924, sitä ennen puhuttiin kansanlastentarhoista. Laki lasten päivähoidosta vuonna 1973 muutti lastentarha- nimen päiväkodiksi. (Alanen 2009, 5 - 6.)

Asetus lasten päivähoidosta § 6 määrittelee henkilöstömitoituksen päiväkodeissa. Jokaista yli kolme vuotiasta kokopäivähoidossa olevaa lasta kohden tulee olla yksi sosiaalihuollon ammatillisen henkilöstön kelpoisuusehtojen täyttänyt varhaiskasvattaja, alle kolmivuotiaita varten on oltava yksi varhaiskasvattaja neljää lasta kohden. Osapäivähoidossa yli kolmivuotiaita lapsia saa olla yhdellä varhaiskasvattajalla enintään 13. Joka kolmannella varhaiskasvattajalla tulee olla lastentarhanopettajan tutkinto tai vastaava pätevyys. (Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.)

Lasten ja kasvattajien suhdelukuun vaikuttaa, jos ryhmässä on erityisen tuen tarvitseva lapsi, jolla ei ole avustajaa tai lasten vähäisemmän hoidon sopi-

mukset, jolloin hoitopäiviä ei ole yhtä paljon kuin toimintapäiviä. (Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.) Kotkan kaupungissa vanhemmat voivat tehdä vähäisemmän hoidon sopimuksen joko 1 - 10 päivää tai 11 - 15 päivää. Tällä vanhemmilla on mahdollisuus vaikuttaa päivähoidosta tulevaan maksuun. Ryhmän suhdelukuun vaikuttaa myös osapäivähoidossa olevien lasten määrä, jolloin ryhmäkoko saattaa suurentua ja näin poiketa päivittäin suurestikin.

Nykylainsäädäntö ei määrittele päiväkotiryhmille ryhmäkokoja. Kun päivähoitopaikoista on pulaa, voidaan ryhmäkokoja kasvattaa lisäämällä kasvatusvas-
tuullisia aikuisia. (Kalliala 2012, 157.) Markku Leinonen opinnäytetyössään koulu- ja päiväkotirakennuksen suunnitteluohje – Kaarinan kaupunki, kertoo minimineliomäärät päivähoidossa oleville lapsille. Jokaista alle kolme vuotias-
ta kohden tulee olla tilaa 8,5 m² ja yli kolmevuotiasta kohden 6 m² (Leinonen 2014, 30.) Osa päiväkodeista ottaa käyttönsä esimerkiksi eteistilat, jotta suositu-
teltuja neliömääriä ei ylitettäisi (Kalliala 2012, 159).

2.2 Varhaiskasvatus Kotkan kaupungin päiväkodeissa

Kotkan kaupunkiin perustettiin vuonna 1899 Kotkan lastenhoitoyhdistys, Rouva Jenny Alfthan oli yhteydessä Hanna Rothmaniin ja hänen ohjauksessa perustettiin ensimmäinen kansanlastentarha vuoden 1899 lopussa. Tämän kansanlastentarhan toiminta kohdistui lähinnä perheisiin joiden varallisuus oli vähäistä ja olot puutteelliset. Kansanlastentarha toimi yksityisen yhdistyksen tukemana kunnes kaupunki otti sen vastuulleen vuonna 1907. Kymin alueelle perustettiin ensimmäinen lastentarha vuonna 1910 Pyhäkouluyhdistyksen ja yksityisen henkilöiden yhteistyöllä. (Sipilä 2006, 34 - 35, 40.)

Tänä päivänä Kotkan kaupungin varhaiskasvatus on jaettu kolmeen alueeseen, Länsi-Kotka ja Mussalo, Karhula sekä Kotkansaari. Kunnan omia päiväkoteja toimii alueilla 24 ja lisäksi yhdeksän yksityistä päiväkotia sekä yksi yksityinen ryhmäperhepäiväkoti. (Kotkan kaupunki 2015.) Perhepäivähoitajia alueilla työskentelee 25 kunnallista ja 5 yksityistä (Meskus 2015). Varhaiskasvatusta johtaa varhaiskasvatuksen johtaja, ja lisäksi esimiehinä toimivat alueiden alue-esimiehet sekä perhepäivähoidon ohjaaja ja varhaiskasvatuksen kehittämisspäällikkö.

Kotkan kaupungin varhaiskasvatus on julkaissut Kotkan varhaiskasvatuksen esitteen, jonka mukaan *varhaiskasvatus on lapsen eri elämänpiireissä tapahtuvaa vuorovaikutusta, jonka tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä yhdessä lapsen vanhempien kanssa. Varhaiskasvatuksessa luodaan lapselle turvallinen ja positiivinen kasvuympäristö, jossa hänellä on mahdollisuus kasvaa ja kehittyä yksilöllisesti.* (Kotkan kaupunki 2014.)

3 VARHAISKASVATUKSEN ASIAKIRJAT

Varhaiskasvatusta ohjaavat laki lasten päivähoidosta, joka on laadittu vuonna 1973. Lakiin on tehty asetuksia ja lisäyksiä useita kertoja. Uuden varhaiskasvatuslain esitys on annettu eduskunnalle hallituksen toimesta 18.12.2014, ja lain on tarkoitus astua voimaan 1.8.2015 (Opetus- ja kulttuuriministeriö 2015).

Lisäksi varhaiskasvatusta ohjaa valtakunnallinen Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet vuodelta 2005, valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista vuodelta 2002 sekä kuntien omat varhaiskasvatussuunnitelmat, päiväkotien varhaiskasvatussuunnitelmat sekä lapsen oma varhaiskasvatussuunnitelma. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet ovat päivitetty vuonna 2010. (Terveystieteiden tutkimuskeskus 2014.)

Varhaiskasvatuksen suunnitelman perusteet ohjaavat koko Suomen varhaiskasvatusta. Tämän avulla pyritään saamaan varhaiskasvatuksesta tasa-arvoinen ja yhdenmukainen kaikille lapsille jotka palvelua käyttävät. (Stakes 2005, 7.)

3.1 Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma

Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma on tehty vuonna 2008, ja se pohjaa valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmaa on ollut laatimassa ohjausryhmä, mutta myös varhaiskasvatushenkilöstö on ollut aktiivisesti mukana suunnitelman laadin-

nassa. (Kotkan kaupunki 2008.) Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelman voi lukea Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen Internet-sivuilta.

Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma jakautuu seuraavasti: Kotkan varhaiskasvatuksen sisällön suunnittelun linjaukset, varhaiskasvatuksen arvot, varhaiskasvatuksen toiminta-ajatus, oppimiskäsitys, hyvä kasvu- ja toimintaympäristö, leikki oppimisen välineenä, kasvatuskumppanuus, erityiskasvatus luonnollinen osa varhaiskasvatusta, varhaiskasvatuksesta esiopetuksen kautta perusopetukseen ja kuntatason varhaiskasvatussuunnitelmasta yksikkötason suunnitelmiin. Osa osioista on pilkottu pienempiin osiin. (Kotkan kaupunki 2008.) Vaikka Kotkan varhaiskasvatussuunnitelma on jo vuodelta 2008, on se hyvä lähde toiminnan suunnitteluun. Pientä päivitystä suunnitelma vaatisi vanhoine nimikkeineen, ja pienryhmätoiminnan nostaisin siinäkin vahvasti esille. Varhaiskasvatussuunnitelma on kuitenkin pohjana yksikkötason suunnitelmiin, joissa varsinainen kenttätyö tehdään.

3.2 Päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelma

Kuten jo edellä mainitsin päiväkotien omat varhaiskasvatussuunnitelmat pohjautuvat kaupungin yhteiseen varhaiskasvatussuunnitelmaan täydentäen sitä, sekä valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelmaan. Päiväkotien henkilökunta vastaa päiväkodin johtajan johdolla päiväkodin varhaiskasvatussuunnitelman laatimisesta. (Stakes 2005, 32.)

Päiväkotien omat varhaiskasvatussuunnitelmat elävät toimintakausien aikana. Varhaiskasvatussuunnitelman tulisi olla pohjana toiminnalle. Siinä tulee olla esillä toimintaympäristö sekä mahdolliset painotukset. Päiväkodin arvot ja tavoitteet ovat keskeisessä asemassa varhaiskasvatussuunnitelmissa. (Stakes 2005, 43.)

Päiväkotien omiin varhaiskasvatussuunnitelmiin tulee olla mahdollisuus vanhemmilla vaikuttaa. Niitä pitää saada lukea ja arvioida sekä antaa palautetta. Myös henkilökunnan tulee arvioida varhaiskasvatussuunnitelmaa säännöllisesti ja muuttaa sitä tarpeen vaatiessa. (Stakes 2005, 43 - 44.) Kotkan kaupungin varhaiskasvatussuunnitelmassa sanotaan, että yksikkökohtaisia var-

haiskasvatussuunnitelmia tulee arvioida aina toimintakausien jälkeen (Kotkan kaupunki 2008, 36).

3.3 Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Kotkan kaupungissa käytetään Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma-lomaketta. Lomakkeessa on osiot niin vanhemmille kuin varhaiskasvatus yksiköille ja lomake käydään läpi yhdessä vanhempien kanssa. Yhteisessä varhaiskasvatuskeskustelussa luodaan pohja ja tavoitteet yksilöllisesti kullekin lapselle. Varhaiskasvatussuunnitelma kulkee lapsen matkassa päivähoiton alusta loppuun asti.

Lomakkeessa ovat eriteltyinä omatoimisuus ja päivittäistoiminnot, liikkuminen ja kädentaidot, kielelliset valmiudet, työskentelytaidot, vuorovaikutustaidot, leikki-taidot sekä myönteinen minäkuva. Lomake on luettavissa ja saatavissa Kotkan kaupungin päivähoito ja varhaiskasvatus Internet-sivustolta.

Lapsen yksilöllistä varhaiskasvatussuunnitelmaa tulee arvioida yhdessä vanhempien kanssa säännöllisesti. Lapsi voi osallistua suunnitelman laatimiseen ja arviointiin jos vanhemmat ja henkilökunta sen katsovan olevan mahdollista tai tarpeellista. (Stakes 2005, 32 - 33.)

Varhaiskasvatuksessa ollaan yhteistyössä myös lastenneuvolan kanssa. Lapsen täyttäessä neljä, tehdään hänelle laaja terveystarkastus. Vanhemmat ja varhaiskasvatuksen henkilökunta täyttävät lapsesta lomakkeen, jossa arvioidaan lapsen vuorovaikutus- ja leikkitaitoja sekä minäkuvaa. Tätä lomaketta käytetään päiväkodissa keskustelun pohjana ja myös se ohjaa lapsen omaa varhaiskasvatussuunnitelmaa.

3.4 Tuettu varhaiskasvatussuunnitelma

Jos lapsella on erityisiä tuen tarpeita päivähoitossa esim. suomi toisena kielinä tai haasteita motorisessa tai sosiaalisissa taidoissa, voidaan hänelle laatia tuettu varhaiskasvatussuunnitelma. Kotkan kaupungissa on käytössä tähän lomake, joka liitetään lapsen omaan varhaiskasvatussuunnitelmaan. Tuetun

varhaiskasvatussuunnitelman laatii ryhmän lastentarhanopettaja yhdessä päiväkodin varhaisentuen erityisopettajan kanssa, mukana voivat olla lapsen huoltajat. Ennen lomakkeen viemistä varhaiserityiskasvatuksen työryhmään eli VEK-ryhmään, se näytetään ja käydään läpi huoltajien kanssa ja siinä tulee olla huoltajan allekirjoitus. Tuettuun varhaiskasvatussuunnitelmaan kootaan mahdolliset tutkimukset ja moniammatilliset yhteistyötahot esimerkiksi toimintaterapia tai Kymenlaakson keskussairaala. (Kotkan kaupunki 2015.)

Varhaiskasvatuksen puolelta tuettuun varhaiskasvatussuunnitelmaan pohditaan arjen tukea ja keinoja: pedagogiset ratkaisut, oppimisympäristö, pienryhmätoiminta, materiaalit ja menetelmät, avustaminen sekä apuvälineet ja lääkkeet. Lisäksi huomioidaan mahdollisia muita vaikuttavia tekijöitä kuten lapsen oma äidinkieli, perhetilanne jne. (Kotkan kaupunki 2015.)

Huoltajien kanssa yhdessä mietitään lapselle tavoitteet sekä keinot, joilla tavoitteisiin on mahdollista päästä. Tavoitteet ja keinot kirjataan tuettuun varhaiskasvatussuunnitelmaan. (Kotkan kaupunki 2015.) Jos lapselle tehdään kuntoutussuunnitelma, pyritään se integroimaan päiväkotiryhmään, jossa lapsen tuki ja avustaminen pyritään järjestämään yksilölliset tarpeet huomioonottaen. Lapsen varhaiskasvatusympäristö muokataan hänelle sopivaksi ja hänen jo olemassa olevia taitoja vahvistetaan, sekä tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä. (Stakes 2005, 36.)

4 PIENRYHMÄTOIMINTA

Päiväkodeissa on pitkään toimittu isoissa lapsiryhmissä, jolloin toiminta on ollut aikuislähtöistä pedagogiikkaa. Suurten päiväkotiryhmien ryhmäytyminen on haastavaa ja yksilöllinen havainnointi ja huomiointi jäävät vähäiseksi. (Kalliala 2012, 157 - 159.) Pienryhmätoimintaa on otettu mukaan toimintaan tuomaan lapsilähtöisyyttä sekä auttamaan lasten keskinäisissä vuorovaikutus-suhteissa sekä lasten ja aikuisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. Tällöin lapsella on mahdollista tulla kuulluksi ja nähdyksi helpommin. (Virolainen 2014, 291 - 292.) Petteri Mikkola ja Kirsi Nivalainen kirjoittavat kirjassaan Tiimille hyvä päivä tänään, että pienryhmän merkittävin kasvatuksellinen tehtävä liittyy kiintymyssuhteen vahvistamiseen sekä vuorovaikutustaitojen opetteluun (Mikkola

& Nivalainen 2010, 9). Pienryhmiin jakaminen vaatii ammattitaitoista henkilökuntaa, mutta se mahdollistaa kiireettömämpää arkea sekä leikin onnistumista ilman suurempia häiriötekijöitä (Kalliala 2008, 266 - 267).

Pienryhmätoiminnan avulla varhaiskasvattajilla on mahdollisuus havainnoida ja dokumentoida lasten välisiä vuorovaikutussuhteita ja taitoja. Heillä on myös mahdollisuus osallistua lasten leikkiin, ohjata sitä tarvittaessa eteenpäin ja olla tukena sitä tarvitseville. Pienryhmässä turvallisuuden tunne vahvistuu ja kasvaa, luottamus aikuiseen ja toisiin lapsiin mahdollistuu helpommin. (Mikkola & Nivala 2010, 10.) Pienryhmätoiminnan aikana tehty havainnointi auttaa pedagogisessa suunnittelussa ja havainnoinnin avulla on mahdollista vastata lasten haasteisiin (Heikka, Hujala, Turja & Fonsén 2011, 55). Pienryhmiä kootessa olisi tärkeää koota yhteen lapset, joilla on samankaltainen tuen tarve ja ryhmän tulee olla toimiakseen hyvin vuorovaikutussuhteissaan tarpeeksi pieni. Jaettaessa lapset pienryhmiin tulee henkilökunnan ammattitaito tärkeään rooliin esim. sosiaalisten taitojen arvioinnissa. Pienryhmätoiminnassa tulee jokaisella varhaiskasvattajalla olla tavoitteet toiminnalle ja tavoitteita pitää tarkastella ja arvioida yhdessä tiimin kanssa. (Muhonen, Lallukka & Turtiainen 2009, 17 - 20, 29 - 31.)

Katjamaria Halme nostaa esille ryhmäkoon kirjassa *Lapsi ja kieli*. Hänen artikkelissaan todetaan suuren ryhmän aiheuttaman melutason mahdollisesti heikentävän oppimistuloksia (Halme 2011, 92.) Työsuojeluhallinnon mukaan "päivittäisen melualtistuksen *alempi toiminta-arvo* on 80 dB ja *ylempi toiminta-arvo* on 85 dB. *Päivittäinen melualtistus* tarkoittaa A-painotettua äänitasoa, joka kahdeksan tunnin työpäivän aikana antaa saman altistuksen kuin altistava melu, mukaan lukien impulssimelu". (Työsuojeluhallinto 2015). Kotkan kaupungin työsuojeluvaltuutettu teki opinnäytetyöntekijälle melumittauksen 24.3.2014, jossa päivän aikana mitattiin meluarvoja eri tilanteissa sekä työpäivän kokonaismelualtistus. Kahdeksan tunnin työpäivälle tuli mittaustuloksista 78,8 dBA:n melualtistus. Kyseisenä päivänä paikalla oli 14 lasta 21:stä. Mittaustuloksista näkyi siirtymätilanteiden aikana huomattavan korkeaa melutasoa. (Holopainen 2014.) Melumittaustuloksista voi päätellä pienryhmätoiminnan olevan vähemmän melualtistavaa kuin suuren ryhmän toiminta. Kirjassa *Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin*, nostavat kirjoittajat esille pienryhmätoiminnan työsuojelullisen merkityksen. Pienryhmissä on työntekijöillä

työrauha ilman toisten aikuisten tuomia häiriötekijöitä. (Kanninen & Sigfrids 2012, 125.)

4.1 Pienryhmätoiminta Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksen työntekijöiden näkemyksenä

Kotkan kaupungin päiväkoteihin henkilökunnalle tekemäni kyselyn mukaan, henkilökunta näkee pienryhmätoiminnan tapana organisoida lapsiryhmätoimintaa, jossa yksi kasvattaja toimii pienemmän lapsiryhmän kanssa, 4 - 6 lasta. Jakaminen pienryhmiin tapahtuu erilaisista tarpeista ja toiminnasta.

Pienryhmätoiminta helpottaa lasten yksilöllistä huomioimista ja vuorovaikutusten määrä vähenee huomattavasti. Toimintaympäristö rakennetaan niin, että tilassa on yksikasvatusvastuullinen aikuinen, joka on sen ryhmän lasten käytettävissä ja muut aikuiset muiden lasten käytettävissä.

4.2 Pienryhmätoiminnan edut

Barbara Wasik kirjoittaa artikkelissaan *When Fewer Is More: Small Groups in Early Childhood Classrooms* pienryhmätoiminnan eduista. Hänen mielestä pienryhmissä lasten vuorovaikutussuhteet pienenevät, lapset pystyvät keskittymään muiden lasten kuuntelemiseen sekä ilmaisemaan itseään helpommin kuin suuressa ryhmässä. Pienryhmissä kasvattaja pystyy antamaan ohjeet yksilöllisesti ja varmistamaan, että lapsi ymmärtää ne. (Wasik 2008, 515 - 521). Myös Marita Opas kirjassa *Pienten piireissä* omassa artikkelissaan kertoo pienryhmän mahdollistavan vuorovaikutussuhteiden muodostumista kasvattajien ja lapsen välille samoin kuin lasten keskinäisten vuorovaikutussuhteiden helpottumista (Opas 2013, 158). Myös Mikkola ja Nivala korostavat vuorovaikutuksen merkitystä ja sitä, kuinka lapsella on mahdollisuus pienryhmän avulla saada myönteisiä kokemuksia omista taidoistaan (Mikkola & Nivala 2011, 33).

Siirtymätilanteissa opetellaan uusia asioita esimerkiksi pukemista ja riisumista. Oppimista tapahtuu lähes joka hetki. Pienryhmän käyttö siirtymissä, ruokailussa jne. antaa lapselle mahdollisuuden oppia rauhassa uusia asioita. (Reuna-

mo 2007, 31.) Mikkola ja Nivala toteavat: "Rauhallinen arki pienessä ryhmässä lisää lapsen hyvinvointia. Myös työntekijöiden hyvinvointi lisääntyy kun voi aidosti keskittyä yksittäiseen lapseen." (Mikkola & Nivala 2011, 34.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Tämän opinnäytetyön tutkimusosa suoritettiin kyselylomakkeella, joka lähetettiin Kotkan kaupungin päiväkoteihin. Lomakkeita lähetin yhteensä 24 kappaletta. 18 päiväkotia palautti kyselylomakkeen, joten vastausprosentti oli 75 %. Tutkimusta voidaan pitää luotettavana ja suuntaa antavana, ja se voidaan yleistää kaikkiin Kotkan kaupungin päiväkoteihin käytettäväksi. Kysymyslomakkeen kysymykset pohjautuivat silloisen Kotkan kaupungin Kasvatustoimen ohjaajan Raili Liukkosen antamiin ohjeisiin. Lisäksi laadin lomakkeeseen kysymyksiä oman työkokemuksen kautta tulleista haasteista pienryhmätoiminnassa. Tutkimuskysymyksiksi nousivat **Kuinka monessa päiväkodissa pienryhmätoimintaa järjestetään? Miten pienryhmät jaetaan? Miten ja milloin pienryhmät toimivat? Mitkä ovat pienryhmätoiminnan järjestämisen haasteet?** Kysymyslomake sisälsi osittain avoimia kysymyksiä, mutta lisäksi oli kysymyksiä, joihin pystyi vastaamaan kyllä tai ei. Toivottiin vähän avoimia kysymyksiä, mutta opinnäytetyön laadullisuus ei olisi toteutunut ilman avoimia kysymyksiä van työstä olisi tullut määrällinen, jolloin se ei olisi vastannut toimeksiantoa. Opinnäytetyön kyselylomake on liitteenä 1.

Kysymyslomakkeet oli laadittu työyhteisöjen vastattaviksi. Ensin olin ajatellut henkilökohtaisia kysymyslomakkeita, mutta niiden analysointi olisi ollut liian aikaa vievää ja haasteellista. Kysymyslomakkeen tarkoitus oli myös nostaa keskustelua pienryhmätoiminnasta esille päiväkodeissa.

Opinnäytetyön saatekirjeet tulostin kolmella eri värillä helpottaakseni omaa tutkimustyötäni vastausten analysoinnissa. Näin jokaiselle Kotkan kaupungin kolmelle päivähoitoalueelle oli oman värinen saatekirje. Saatekirjeissä oli esimiehille esitetty kysymys pienryhmätoiminnan tukemisesta. Esimiehistä kysymykseen vastasi 12, ja heidän vastausprosenttinsa oli 50 % Saatekirje on liitteenä 2.

5.1 Tutkimusaikataulu

Opinnäytetyön toimeksiannon sain Kotkan kaupungin Kasvatustoimen ohjaajalta huhtikuussa 2013. Opinnäytetyöstä toivottiin tuloksia Kotkan kaupungin päiväkodeissa tapahtuvasta pienryhmätoiminnasta, joten opinnäytetyön aiheen rajausta oli helppoa, se keskittyi ainoastaan Kotkan kaupungin omiin päiväkoteihin, myös esiopetus oli rajattu pois. Tutkimusluvan myönsi Varhaiskasvatusjohtaja Maija Rikberg 22.5.2013. Näiden jälkeen jatkoin opinnäytetyötäni teoretiedon lukemisella ja analysoinnilla. Lokakuussa 2013 oli oma tutkimussuunnitelma esittelyvalmis, ja esittelin sen 17.10.2013 Kymenlaakson ammatikorkeakoulun tiloissa Kotkassa. Kotkan kaupungin varhaiskasvatuksessa tapahtunut henkilöstömuutos toi uudeksi yhteyshenkilöksi Varhaiskasvatuksen kehittämissuunnittelija Pia Eskolan. Kyselylomake päiväkoteihin lähti Kotkan kaupungin sisäisessä postissa elokuussa 2014 ja vastausaikaa oli 1½ kuukautta. Liitin mukaan palautuskuoren joka oli osoitettu kotiosoitteeseeni. Kuorissa oli postimerkit valmiiksi liimattuina, joten varhaiskasvatukselle ei tästä kuluja tullut. Kyselyiden vastauksia pystyin analysoimaan vasta joulukuussa 2014 ja tammikuussa 2015. Opinnäytetyö oli valmis esitarkastukseen maaliskuussa 2015 ja esittämiseen huhtikuussa 2015.

5.2 Opinnäytetyön tutkimusosan analysointi

Keräsin vastaukset päivähoitoalueittain kansioon, josta ne olivat helposti luettavissa ja säilytettävissä. Opinnäytetyön esittämisen jälkeen kyselylomakkeiden vastaukset hävitetään salassapitosäännösten mukaisesti. Opinnäytetyössä ei nosteta esiin yksittäisten päiväkotien vastauksia niin, että joku voisi tunnistaa siitä, mikä päiväkoti on kyseessä, ellei itse työskentele siinä päiväkodissa.

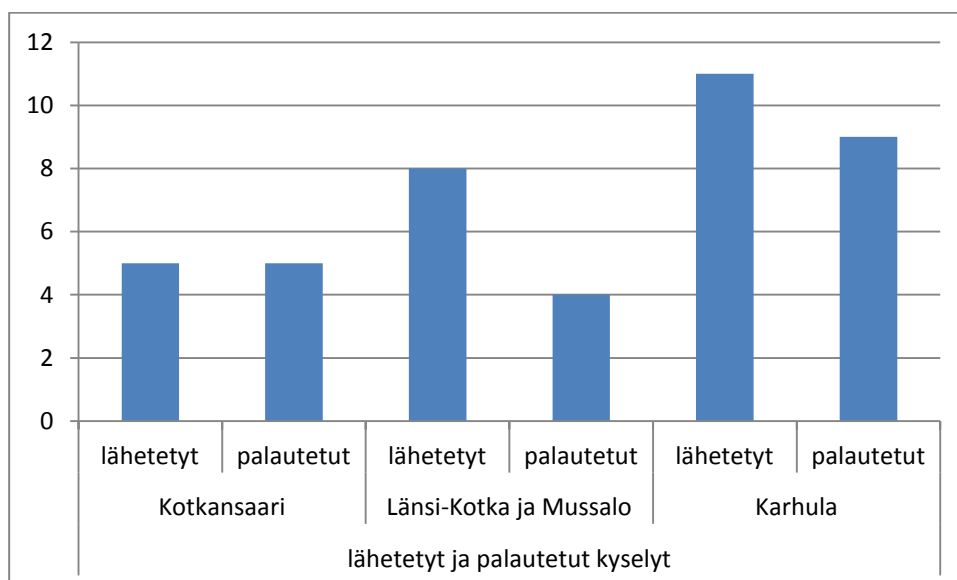
Kokosin vastaukset vihkoon kysymys kysymykseltä. Tämän jälkeen tein yhteenvedon vastauksista ja näin sain vastaukset tutkimuskysymyksiini. Opinnäytetyön tutkimustulokset ovat nähtävissä seuraavassa luvussa, tutkimustulokset. Lisäksi vastauksia on analysoitu pohdinta osuudessa.

5.3 Opinnäytetyön tutkimuskysymysten vastaukset

Tutkimuskysymyksiini **1. Kuinka monessa päiväkodissa pienryhmätoimintaa järjestetään? 2. Miten pienryhmät jaetaan? 3. Milloin pienryhmät toimivat? 4. Mitkä olivat pienryhmätoiminnan järjestämisen haasteet?** sain seuraavanlaiset vastaukset. 1. Pienryhmätoimintaa järjestetään jokaisessa kyselyyn vastanneessa päiväkodissa, yhdessä se oli vasta käynnistymässä. 2. Pienryhmät jaettiin varhaiskasvattajien toimesta, vapaassa leikissä lapset itse jakaantuivat pienryhmiin. Jakoperusteina olivat usein ikä ja kehitystaso. 3. Pienryhmät toimivat lähinnä aamupäivisin toimintatuokioiden aikana, kahdessa pienryhmätoimintaa oli koko aamupäivän ajan. 4. Haasteina koettiin tiimipalaverien vähyyks, johon liittyi toiminnansuunnittelua, sekä henkilökunnan poissaoloista johtuva pienryhmätoiminnan järjestämisen vaikeus sekä työajat.

6 TUTKIMUSTULOKSET

Kyselylomake Kotkan kaupungin päiväkoteihin lähetettiin elokuussa 2014, vastausaikaa oli viisi viikkoa. Lomakkeen palautti 18 päiväkotia eli 75 %. Kyselyyn vastanneissa päiväkodeissa oli kyselyhetkellä yhteensä 44 ryhmää, joissa työskenteli 57,75 lastentarhanopettajaa ja 86 lastenhoitajaa. Kuva 2 osoittaa päiväkotien vastausmäärät päivähoitoalueittain.

Kuva 2. Vastausmäärät päivähoitoalueittain

Saatekirjeessä johtajille esitettyyn kysymykseen vastasi 12 johtajaa, joista kolmella on kahden eri yksikön johtajuus, eli 50 %. Esimiehille esitettiin kysymys kuinka he tukevat henkilökuntaansa pienryhmätoiminnassa ja sen järjestämisessä. Esille nousivat työvuorosunnittelun merkitys ja aikaa suunnitteluun sekä tiimipalavereihin. Henkilökunnan osaamista oli kartoitettu mm. kehityskeskusteluiden avulla. Lisäksi esimiehet pyrkivät kannustamaan ja ohjaamaan henkilökuntaansa pienryhmätoimintaan. Osa pyrki mahdollistamaan tiloja ja olemaan ryhmissä mukana, sekä koulutusta pyrittiin järjestämään ja palautteen antoa lisäämään.

Kyselylomake koostui viidestä eri osiosta: pienryhmätoiminnan määrittely, pienryhmien ryhmäjaot, pienryhmätoiminnan toteuttaminen, pienryhmätoiminnan pedagoginen suunnittelu sekä pienryhmätoiminta tulevaisuudessa. Jokainen osio sisälsi vähintään kolme alakohtaa, joista osa oli avoimia kysymyksiä ja osa kyllä- tai ei- vastausvaihtoehtoisia. Kyselylomakkeita on käytetty lähteenä alaotsikoiden tuloksissa. Saatekirje ja kyselylomake löytyvät liitteinä opinnäytetyöstä.

6.1 Pienryhmätoiminnan määrittely ja esiintyvyys

Kotkan kaupungin päiväkotien henkilökunnan pienryhmätoiminnan määrittely on luettavissa opinnäytetyön 4. luvussa pienryhmätoiminta. Pienryhmätoimintaa oli kyselyyn vastanneissa päiväkodeissa jokaisessa. Yhdessä päiväkodissa pienryhmätoiminta oli vasta alkamassa, muissa pienryhmätoiminta oli jo käytössä, kahdessa päiväkodissa jo hyvin pitkälle viety toimintamuoto. Pienryhmätoiminta on ollut kaikissa päiväkodeissa keskusteluissa mukana.

Pienryhmätoiminta on noussut myös esille alueiden aluepalaverissa, joihin osallistuvat päiväkotien johtajat. Pienryhmätoimintaa on käyty esittelemässä yhdessä aluepalaverissa Kouvolan kaupungin puolelta ja pienryhmätoiminta alkaa saamaan vakiintunutta jalansijaa myös useissa eri päiväkodeissa Kotkan kaupungissa.

6.2 Pienryhmätoiminnan ryhmäjaot

Suurin osa päiväkodeista oli jakanut lapset pienryhmiin joko iän, toiminnan tai kehitystason mukaan. Jakoperusteina oli myös käytetty lapsen oman varhaiskasvatussuunnitelman tai tuetun varhaiskasvatussuunnitelman tavoitteita, jolloin lasten kehitystarpeet olivat pääosassa pienryhmien jaossa. Muita jakoperusteita olivat, lasten kiinnostus ja halu osallistua, lasten ystävyysuhteet (jokaiselle leikkikaveri), ryhmien toimivuus (ketkä pystyvät toimimaan yhdessä ja ketkä olisi hyvä erottaa toisistaan), sukupuolitasama ja temperamentti. Lisäksi tilanteiden mukaan lapset jaettiin satunnaisesti pienryhmiin sekä päiväkodin yhteiset teemat saattoivat olla jakoperusteina mukana. Myös lasten hoidontarpeet määrittivät pienryhmiin jakoa.

Ryhmäjaot olivat pääsääntöisesti ryhmien kasvatusvastuullisten tekemiä, vapaan leikin ajan toimineet pienryhmät olivat yleensä lasten itsensä muodostamia. Ryhmäjaot olivat osassa vaihtelevia kun osassa pysyviä, pysyviä olivat etenkin kielenkehityksen S2-ryhmät sekä muut erityisen tuentarpeiden ryhmät. Mikäli päiväkodissa oli käytössä pysyvät pienryhmät, kasvattajat vaihtoivat ryhmää viikon tai kahden välein. Ryhmien pysyvyys vaihteli päiväkotien sisällä eri ryhmissä.

6.3 Pienryhmätoiminnan toteuttaminen

Pienryhmätoimintaa toteutettiin vähintään kolmena päivänä viikossa ja yleensä se kohdistui aamupäivään, aikaan jolloin kaikki kasvattajat olivat työpaikalla. Muutamassa päiväkodissa pienryhmätoiminta painottui koko aamupäivään, jolloin osa lapsista ulkoili heti aamupalan jälkeen ja osa toimintahetken jälkeen, minkä jälkeen ryhmät vaihtoivat paikkaa. Ryhmät ruokailivat myös erillään toisistaan. Pienryhmätoimintaa esiintyi niin leikkihetkissä kuin toimintahetkissä, lisäksi siirtymiä oli porrastettu käyttäen pienryhmiä.

Kyselyyn vastanneissa päiväkodeissa 16:sta pystyttiin pienryhmätoiminnassa hyödyntämään työntekijöiden vahvuuksia ja erityisosaamista, kahdessa ei. Lasten haasteisiin pystyttiin vastaamaan 17:ssä päiväkodissa paremmin pienryhmätoiminnan avulla kuin suurryhmässä. Yhdessä vaihtelevasti. Lasten toi-

veisiin pystyttiin vastaamaan pienryhmätoiminnan avulla 15:ssä päiväkodissa, yhdessä vaihtelevasti, yhdessä kysymyskohta oli jätetty tyhjäksi.

Pienryhmätoiminnan järjestämisen haasteena koettiin lähes jokaisessa päiväkodissa poikkeustilanteet, jolloin joku kasvattajista oli poissa. Lisäksi haastavaa olivat tilat tai niiden puute sekä näistä johtuva työrauhan puuttuminen. Työvuorojärjestelyt nousivat esille vastauksissa: "Haastavaa jakaantua pienryhmiin jos joku tiimin jäsenistä tulee töihin vasta klo 10 - 11." Työntekijöiden asenteet ja sitoutuminen sekä uusien työtapojen omaksuminen pienryhmätoimintaan koettiin haastavana, tiimien yhteisen suunnitteluajan puuttuminen tai vähyyys aiheutti myös haasteita pienryhmätoiminnan järjestämiseen. Yhtenä suurena haasteena koettiin haastavan tai tuen tarpeen lapsen huomioiminen: "Miten muut ryhmän jäsenet saavat huomiota ja ohjausta kun yksi vie aikuisen?" Lisäksi toiminnasta tiedottaminen koettiin haasteelliseksi osassa päiväkoteja.

Poikkeustilanteissa, joissa vähintään yksi kasvattaja puuttui, toimintaa pyrittiin pääsääntöisesti toteuttamaan jakamalla pienryhmät uudelleen tai jakamalla puuttuvan kasvattajan lapset muille kasvattajille. Osa päiväkodeista pystyi hyödyntämään näissä tilanteissa päiväkodin johtajaa (kävelevä johtaja, jolloin johtajalla ei ole omaa ryhmää ja hänen lapset jaettu tasaisesti päiväkodin ryhmien kesken) tai laitospulasta. Myös opiskelijat ja avustajat olivat apukäsinä ryhmissä. Apua oli myös mahdollista saada joissakin tapauksissa päiväkodin muista ryhmistä. Toimintaa jouduttiin muuttamaan tilanteista riippuen ja joissain päiväkodeissa pienryhmätoimintaa ei silloisena päivänä pystytty toteuttamaan.

6.4 Pienryhmätoiminnan pedagoginen suunnittelu

Pienryhmien pedagoginen suunnittelu oli ryhmien lastentarhanopettajien vastuulla. Kaikissa päiväkodeissa oli käytössä ryhmien omat tiimipalaverit ja lisäksi oli lastentarhanopettajatiimejä ja yhdessä päiväkodissa kerran kuukaudessa lastenhoitajatiimi. Tiimeissä suunniteltiin kokonaisuudet ja toiminnan suunnittelu jäi sen vetäjän tehtäväksi. Päiväkodeissa pidettävissä viikkopala-

vereissa sekä suunnittelupäivissä tehtiin myös pienryhmätoiminnan suunnittelua.

Pienryhmätoiminnan suunnittelu-aikaa oli järjestetty tiimeille lasten lepo-ohjelmien aikana, jolloin toisesta ryhmästä kasvattajat valvomassa unta. Yhdessä käytettiin suunnitteluun ulkoiluaikaa, jolloin päiväkodin johtaja (kävelevä johtaja) ulkoili yhtenä kasvattajana toisen ryhmän kasvattajien kanssa. Osassa päiväkotien tiimit oli merkitty työvuorotaulukkoon tai kalentereihin. Lastentarhanopettajan lapsiryhmän ulkopuolinen suunnittelu-aika on vähintään 8 % työajasta eli yleensä 3 h 15 min viikossa. Tätä suunnittelu-aikaa käytettiin osaksi pienryhmätoiminnan suunnitteluun muun suunnitellun ohessa. Lastenhoitajat suunnittelivat toimintaa lähinnä lasten lepo-ohjelmien aikana.

Pienryhmätoiminnan dokumentoinnissa oli hyvin kirjava käytäntö. Osassa oli käytössä suunnitelmat kansiot tai vihkot, jossakin suunnitelmat olivat lastentarhanopettajan omilla kätöksissä. Osassa pienryhmätoiminnat olivat kirjattuna viikko- tai kuukausitiedotteisiin. Valokuvia käytettiin yhdessä päiväkodissa dokumentoinnin apuvälineenä. Muutamassa päiväkodissa kirjattiin toimintasuunnitelma ja sen toteutuminen ylös ja näitä myös arvioitiin yhdessä. Esimerkkinä dokumentoinnista löytyi yhdestä päiväkodista ruutuvihkokalenteri, johon kirjattiin ylös viikonpäivät, ryhmät, ryhmän toiminta, mahdollinen tila ja ulkoiluvuorot sekä vastuu kasvattaja. Yhdessä vastauksessa heitettiin kysymys: "Tarvitseeko dokumentoida?" Yhteistä dokumentointilinjaa ei Kotkan kaupungin päiväkodeissa ole.

Varhaisentuen erityisopettajien rooli pienryhmätoiminnassa oli vaihtelevaa. Kymmenessä päiväkodissa varhaisentuen erityisopettajalla ei ollut minkäänlaista roolia, kuudessa varhaisentuen erityisopettaja toimi konsulttoijana sekä tukena, neljässä päiväkodissa varhaisentuen erityisopettajalla oli oma pienryhmä kerran viikossa.

6.5 Pienryhmätoiminnan mahdollistaminen tulevaisuudessa

Jokaisessa päiväkodissa tahtotila pienryhmätoiminnan järjestämiseen tulevaisuudessa oli vahvaa. Suurin osa olisi halukkaita kokeilemaan pysyviä pienryhmiä, joissa kasvattaja vaihtuu ja sama kasvattaja toimii oman ryhmänsä

kanssa koko aamupäivän. Kokopäiväistä pienryhmätoimintaa olisi myös halukkaita kokeilemaan, mutta kasvattajien työajat koettiin tässä kohdin haasteeksi.

Halukkuutta esiintyi monessa päiväkodissa erilaisten toimintahetkien järjestämiseen pienryhmissä. Esiin nousivat kuvallinen ilmaisu, kädentaidot, ulkoilu, musiikki, draamaryhmät, metsäryhmät sekä leikki. Halukkuutta pienryhmätöiminnan kehittämiseen yli ryhmärajojen esiintyi yhdessä vastauksessa. Tässä päiväkodissa perustettaisiin pienryhmiä eri ryhmien lapsista esim. 5- vuotiaat tytöt, venäjänkieliset jne. Osa päiväkodeista oli valmiita kokeilemaan mitä vain, ei löytynyt rajoituksia toiminnan kehittämiseksi. Innokkuutta ideoiden vastaanottamisesta muista päiväkodeista nousi esille.

Jotta pienryhmätoimintaa voitaisiin tulevaisuudessa tehdä Kotkan kaupungin päiväkodeissa vielä enemmän, toivottiin lisää koulutusta kuten S2, ja tietoa erityislasten tuen tarpeista sekä käytännön vinkkejä ja ideoita muista yksiköistä. Tiimipalaveriin toivottiin aikaa sekä tiloja ja niiden suunnittelua ja työvuoroihin toimivuutta. Lisäksi haastettiin kasvattajia olemaan aktiivisia, yhteisen päämäärän tavoittelevia, innostuneita ja avarasydämiä aikuisia. Kun aika ja paikka ovat sopiva, löytyy kasvattajien omat vahvuudet pienryhmätöiminnan toteuttamiseen.

Koulutusta toivottiin lisää, mutta osittain sitä oli jo saatu Lapselle hyvä päivä tänään - koulutuksessa, johon Kotkan kaupungin varhaiskasvatus on pyrkinyt saamaan koko varhaiskasvatuksen henkilökunnan. Päiväkodeissa oli saatu tietoa johtajilta Kouvolan mallista, yhdessä oli käyty Auta lasta kasvamaan – koulutus sekä Yksilövalmentaja – koulutus ja omilta lastentarhanopettajan koulutuksen ajoilta oli kokemusta työharjoittelun kautta. Kokonaisuudessaan koulutus todettiin kuitenkin vähäiseksi.

Lopuksi pyysin päiväkodeista kokemuksia jaettavaksi muille. Siihen vastasi 12 päiväkotia eli 66,6 %. Kokemus pienryhmätöiminnasta oli ollut lähes poikkeuksetta positiivista. Melu ja hälinä olivat vähentyneet, siirtymätilanteet helpottuneet. Lasten vuorovaikutus lisääntynyt, ujo ja arkakin uskaltaa paremmin pienessä ja tutussa ryhmässä kuin suuressa. Lasten yksilöllinen huomioiminen on helpompaa ja lapsi tulee kuulluksi ja nähdyksi. Pienryhmissä pystyttiin antamaan enemmän elämyksiä ja onnistumisen tunnetta ja sen koettiin rauhoittavan arkea sekä ennaltaehkäisevän konfliktien syntyä. Pienryhmien koet-

tiin toimivan, mikäli puitteet olivat sopivat ja henkilökunta sitoutunut työhönsä. Dokumentointi nostettiin esille yhdessä vastauksessa, koska sen avulla on helpompaa suunnitella tulevissa toimintakausissa. Suunnittelun merkitystä korostettiin ja myös varasuunnitelmien tekoa poikkeustilanteita ajatellen.

Päiväkodissa, jossa oli jo vahvaa pienryhmätoiminnan toteuttamista, todettiin pienryhmän auttavan omassa työssä jaksamista ja työ oli mielekkäämpää. Lapset tulivat hyvin kuulluiksi eivätkä aikuiset keskustelleet lasten päiden yli. Lapsiluku päiväkodissa tuntui pienemmältä kuin olikaan ja ärsykemäärä väheni. Raportointi koettiin tärkeäksi, jotta vanhemmille pystyttiin viestittämään päivän kuulumisia. Pienryhmätoiminnan avulla työssä jaksaa olla eläkeikään asti hymyssä suin.

7 POHDINTA

Pienryhmätoimintaa halutaan kasvattaa ja kehittää tulevaisuudessa. Opin-ikäytetyötä tehdessäni omassa päiväkodissa pyrittiin jakautumaan mahdollisuuksien mukaan pienryhmiin ja oma opinnäytetyö kulki siinä rinnalla mukana. Omat ajatukset saivat vahvistusta käytännöstä. Tiimityön merkitys on noussut vahvasti esille ja samoin on yhteisen suunnitteluajan löytyminen. Lasten pitkät hoitoajat tuovat haastetta työvuorosuunnitteluun, ja sen myötä pienryhmätoiminnan järjestäminen on ollut haasteelliselta, välillä jopa mahdotonta. Voisiko toimintaa kutsua laadukkaaksi pienryhmätoiminnaksi, jos lapset jaetaan milloin kellekin aikuiselle kun yksi tai useampi kasvattaja puuttuu? Varasuunnitelmien merkitys ja tarpeellisuus on vielä omaksumatta monessa Kotkan kaupungin päiväkodissa. Kuinka toimia jos joku kasvattaja puuttuu? Kuten Mikkola ja Nivala mainitsevat kirjassaan Lapselle hyvä päivä tänään, että ei ole tarkoituksenomaista paikata kasvattajan poissaoloa toisen ryhmän kasvattajalla, jolloin myös tämä ryhmä on vailla kasvattajaa. Olisiko ulkoilun porrastamisella mahdollisuus pienryhmien toimimiseen? Itse olen sitä mieltä, että ulkona on helpompi hallita suurempi lapsiryhmä ja samalla antaa toiselle kasvattajalle mahdollisuus toteuttaa pienryhmätoimintatuokio. Ulkoilun porrastaminen on haaste kasvattajille. Sitä kannattaa kokeilla ja siitä kannattaa nauttia.

Kysyin kysymyslomakkeessa miten pienryhmätoimintaa suunnitellaan ja dokumentoidaan. Käytäntö näytti olevan vaihtelevaa, myös päiväkotien sisällä. Ryhmien lastentarhanopettajien vastuulla on kokonaispedagogiikka, mutta kuinka hän tietää, missä mennään, jos ei yhteistä aikaa pystytä järjestämään ja tiimin muut jäsenet eivät dokumentoi suunnitelmiaan ja arvioitaan? Tiimipalaverien järjestäminen oli miltei jokaisen päiväkodinjohtajan tukimuoto pienryhmätoiminnan järjestämiseen. Se kuinka tiimipalaverikäytännöt saadaan toimimaan, on esimiehen vastuulla, mutta myös varhaiskasvattajien on pidettävä kiinni tiimipalavereista ja siitä, että niille varataan aikaa. Hyvin suunniteltu toiminta tukee pienryhmätoiminnan tavoitteita. Suunnitelmia voidaan käyttää jatkossa hyväksi, kun ne on dokumentoitu ja arvioitu. Suunnitelmallisuus antaa myös mahdollisuuden poikkeustilanteisiin sekä pelivaraa itse toimintaan. Suunnitelmien dokumentointia ohjataan tekemään myös Varhaiskasvatussuunnitelman perusteissa (Stakes 2005, 17).

Päiväkotien toiveina oli ideoiden jakamista muista yksiköistä. Itse koen myös oman suunnittelun ja toteutuksen jakamista omassa yksikössä tärkeänä ja näin voimme toinen toisiamme auttaa ja kehittää pienryhmätoiminnan suunnittelua ja toteuttamista. Yhtenä vaihtoehtona ideoiden jakamiseen pitäisin Kotkan kaupungissa aiemmin järjestettyjä pedagogisia kahviloita. Näissä eri päiväkotien henkilökunta voisi tuoda omia ideoitaan ja käytäntöjään muille ja yhdessä niistä voisi kehitellä uusia toimintamalleja käytäntöön. Tämä voisi olla myös opinnäytetyön aiheena.

Kuten Mikkola ja Nivalainen nostavat esille kirjassaan Lapselle hyvä päivä tänään, varhaiskasvatuksen tulee vastata muuttuvan yhteiskunnan tarpeisiin (Mikkola & Nivalainen 2011, 9). Lapsissa on tulevaisuus, mutta saavatko he mallia kiireisistä ja lähes loppuun palaneista kasvattajista vai rauhallisista ja iloisista kasvattajista? Pienryhmätoiminnan järjestäminen on kasvattajien vaihtoehto suurryhmille. Nyt näyttää, ettei siihen ole tarpeellisia resursseja tai sitten löytyy joku, joka jarruttaa toiminnan järjestämistä. Kasvattajat voisivat siirtyä oman mukavuusalueen ulkopuolelle ja antaa lapselle yksilöllistä huomiota, jota hän kaipaa ja ehkei sitä muuten saa tässä kiireisessä valmiissa maailmassa. Varhaiskasvatuksen ja sen myötä päiväkodin ei tarvitse olla paikka, jossa toimintatuokioilla on suurin merkitys lapsen päivässä vaan sen tulee olla lapselle turvallinen ja rauhallinen, jossa lapsi kokee olevansa ainutlaatuinen yksilö ryhmässä.

Nostin tässä opinnäytetyössä esille melun. Tutkija ja erikoislääkäri Marja Heinonen-Guzejev kirjoittaa artikkelissaan Hyvä terveys -lehdessä: Melu uhkaa terveyttä, kuinka melu aiheuttaa stressiä ja väsymystä. Hän kirjoittaa huolensa, kuinka melu vaikuttaa lasten kehityksessä oleviin aivoihin vaikeuttamalla kognitiivista kehitystä ja kuinka melu aiheuttaa levottomuutta ja keskittymisvaikeuksia. (Heinonen-Guzejev 2013.) Melun määrää ei voi vähätellä eikä liioitella. Sitä esiintyy ympäristössä halusimme tai emme, mutta sen määrää pystymme vähentämään päiväkodin arjessa omilla toimillamme.

Lapsi oppii tekemällä, katselemalla, kuuntelemalla ja leikkimällä. Päiväkodin koko päivän tulee olla pedagogista ja johdonmukaista. Koko päivä tulee hyödyntää lapselle oppimisen mahdollistamiseen. Rauhallisuus eri tilanteissa antaa arvokasta huomiota kasvattajilta lapsille ja ehkä lapsi uskaltaa kysyä näissä tilanteissa mieltä askarruttavista asioista tai hän voi saada apua pienempäänkin murheeseen. Lapsi tarvitsee aikaa. Annetaan lapsille sitä eikä olla se toivottu "ohjelmatoimisto" Mikkolan ja Nivalan sanoin. Lasta ei tarvitse viihdyttää, hän ottaa tarvitsemansa kun siihen annetaan mahdollisuus.

Esimiehille opinnäytetyössäni haluan tuoda esille henkilökunnan toiveiden kuuntelemisen taidon. Heiltä löytyy kokemuksia ja ideoita, ja niitä tulee hyödyntää pienryhmätoiminnan tukemisessa. Tiimien järjestäminen on esimiesten vastuulla ja siihen toivoisin suurta panostusta. Jos tilanne vaatii, niin esimies, joka ei ole lapsiryhmätyössä mukana, voisi jättää ne toimistotyöt hetkeksi ja hypätä arjen askareisiin mukaan. Näin hän voisi keventää kasvattajien haasteita ja tutustua lapsiin ja saada ehkä näin itselleen uusia näkemyksiä ja hyvän päivän.

Opinnäytetyötä tehdessäni kuulin muista päiväkodeista kuinka pienryhmätoimintaan oli alettu enemmän käyttää vaihtoehtona suurryhmille. Jatkokysymyksenä esittäisin tässä kohtaa: Millaista pienryhmätoimintaa on nyt päiväkodeissa? Onko pienryhmätoiminta lisääntynyt kyselyn jälkeen? Lisäksi olisin kiinnostunut lasten mielipiteistä pienryhmätoiminnasta.

Pienryhmätoimintaa opitaan käyttämään kokeilemalla erilaisia vaihtoehtoja, olemalla "tuntosarvet" herkkinä lasten kanssa, heittäytymällä haasteisiin ja antamalla aikaa onnistumisiin sekä pettymyksiin. Pienryhmätoiminta on rikkaus ja sitä kannattaa käyttää, se ei kuluta rikkautta mutta antaa sitä lisää.

LÄHTEET

- Alaranta, I. 2009. Lastentarhan synty ja Turun ensimmäinen suomenkielinen lastentarha KALLELANKATU 3, 110 VUOTTA. Saatavissa: <http://www.turku.fi/Public/download.aspx?ID=191819&GUID=%7B9BDBC04D-B68F-48CA-A12E-818EF84354C6%7D> [viitattu 28.2.2015].
- Alila, K. & Kinos, J. 2014. Katsaus varhaiskasvatuksen historiaan. Teoksessa: Varhaiskasvatuksen historia, nykytila ja kehittämisen suuntalinjat. Tausta-aineisto varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä valmistelevalle työryhmälle. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:12. Alila, K., Eskelinen, M., Estola, E., Kahiluoto, T., Kinos, J., Pelkuri, H-M., Polvinen, M., Laaksonen, R. & Lamberg, K. (toim.) s. 2 - 12. Saatavissa: <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2014/liitteet/tr12.pdf?lang=fi> [viitattu 18.2.2015].
- Asetus lasten päivähoidosta 16.3.1973/239.
- Halme, K. 2011. Maahanmuuttajataustaisten lasten kielikasvatus varhaiskasvatuksesta esiopetukseen. Teoksessa: Lapsi ja kieli. Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa, toim. Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. Helsinki: Uni-grafia Oy — Yliopistopaino, 86 - 101.
- Heikka, J., Hujala, E., Turja, L. & Fonsén E. 2011. Lapsikohtainen havainnointi ja arviointi varhaispedagogiikassa. Teoksessa: Varhaiskasvatuksen käsikirja, toim. Hujala, E. & Turja, L. Juva: PS-kustannus. Bookwell Oy, s. 55.
- Heinonen-Guzejev, M. 2013. Melu uhkaa terveyttä. Hyvä terveys 22.6.2013. Hyvä terveys lehden Internet-sivut. Saatavissa: http://www.hyvaterveys.fi/artikkeli/mika_vikana/melu_uhkaa_terveytta [viitattu 12.4.2015].
- Holopainen, H. 2014. Melumittaus. Rauhalan päiväkotii. Kotka 24.3.2014.
- Kalliala, M. 2008. Kato mua! Kohtaako aikuinen lapsen päiväkodissa? Helsinki: Yliopistopaino.

Kalliala, M. 2012. Lapsuus hoidossa? Aikuisten päätökset ja lasten kokemukset päivähoitossa. Tallinna Raamatutrükikoda: Gaudeamus Helsinki University Press OY, Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.

Kanninen, K. & Sigfrids, A. 2012. Tunne minut! Turva ja tunteet lapsen silmin. Juva: PS-kustannus Bookwell Oy.

Kotkan Kaupunki. Lapsikohtainen varhaiskasvatussuunnitelma. Kotkan kaupungin Internet-sivut. Saatavissa:
http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/18911_Lapsikohtainen_varhaiskasvatussuunnitelma.pdf [viitattu 10.1.2015].

Kotkan Kaupunki. 2008. Varhaiskasvatussuunnitelma. Kotkan kaupungin Internet-sivut. Saatavissa:
http://www.kotka.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/kotka/embeds/kotkawwwstructure/18908_Varhaiskasvatussuunnitelma_Kotka.pdf [viitattu 10.1.2015].

Kotkan kaupunki. 2014. Turvallinen ja kehittävä kasvuympäristö. Kotkan kaupungin Internet-sivut. Saatavissa:
<http://www.esitteemme.fi/kotkanvarhaiskasvatus/MailView/> [viitattu 17.1.2015].

Kotkan Kaupunki. 2015. Aasukkaalle/päivähoito. Kotkan kaupungin Internet sivut. Saatavissa: <http://www.kotka.fi/asukkaalle/paivahoito>[viitattu 10.1.2015].

Laki lasten päivähoitosta 19.1.1973/36.

Leinonen, M. 2014. koulu- ja päiväkotirakennuksen suunnitteluohje – Kaarinan kaupunki. Opinnäytetyö. Turun ammattikorkeakoulu. Saatavissa:
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/78296/Leinonen_Markku.pdf?sequence=1 [viitattu 12.2.2014].

Meskus, M. 2015. Perhepäivähoidonohjaaja. Haastattelu 19.1.2015. Kotkan kaupunki.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2011. Lapselle hyvä päivä tänään. 4. painos. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Mikkola, P. & Nivalainen, K. 2010. Tiimille hyvä päivä tänään. Saarijärvi: Pedatieto Oy.

Muhonen J., Lallukka, K. & Turtiainen, P. 2009. Pienryhmätoiminta lasten ja nuorten ehkäisevän työn menetelmänä. Kurikka: YAD Youth Against Drugs ry

Opas, M. 2013. Yhteisöllinen kasvattajatiimi. Teoksessa: Pienten piireissä. Yhteisöllisyyden merkitys lasten hyvinvoinnille, toim. Marjanen, P., Marttila, M. & Varsa, M. Juva: PS-kustannus Bookwell Oy, s. 141 - 164.

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2014. Lapselle oikeus varhaiskasvatukseen. Tiedote 18.12.2014. Opetus- ja kulttuuriministeriön Internetsivut. Saatavilla: <http://www.minedu.fi/OPM/Tiedotteet/2014/12/varhaiskasvatus.html?lang=fi> [viitattu 30.1.2015].

Opetus- ja kulttuuriministeriö. 2015. Varhaiskasvatuslaki. Opetus- ja kulttuuriministeriön Internetsivut. Saatavilla: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutuspolitiikka/vireilla_koulutus/varhaiskasvatus/index.html [viitattu 24.1.2015].

Raunamo, J. 2007. Tasapainoinen varhaiskasvatus: Erilaisia tapoja suhtautua muutokseen. 1.painos. Helsinki: WSOY Oppimateriaalit.

Sipilä, P. 2006. Meren poika ja veden tytär. Kotkalaisen päivähoiton historia. Kotka: Kotkan kaupunki.

Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes. 2005. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Oppaita 56. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos THL. 2014. Varhaiskasvatusta linjaavat asia kirjat ja suunnitelmat. Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen Internetsivut. Päivitetty 7.3.2014. Saatavissa: http://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/lait_oppaat/varhaiskasvatus_ja_paivahoito/linjaavat_asiakirjat_ja_suunnitelmat [viitattu 24.1.2015].

Työsuojeluhallinto. 2015. Työsuojeluhallinnon Internetsivut. Päivitetty 15.1.2015. Saatavissa: <http://www.tyosuojelu.fi/fi/melu> [viitattu 17.1.2015].

Unicef. 1989. Yleissopimus lasten oikeuksista. Saatavissa: <https://www.unicef.fi/lapsen-oikeudet/sopimus-kokonaisuudessaan/> [viitattu 28.2.2015].

Violainen, A. 2015. Varhaiskasvatus työympäristönä. Teoksessa: Lapsen parhaaksi. Lähihoitaja varhaiskasvattajana. Häkkä, A., Kuokkanen, H. & Virolainen, A. (toim.) 3., uudistettu painos. Porvoo: Bookwell Oy, s. 291.

Wasik, B. 2008. When Fewer Is More: Small Groups In Early Childhood Classrooms. *Early Childhood Education Journal* 35, 515 - 521.

Pienryhmätoiminnan määrittely:

1. Mitä on pienryhmätoiminta?

2. Oletteko keskustelleet pienryhmätoiminnasta työyhteisössänne?

- ei
 kyllä

3. Onko päiväkodissänne pienryhmätoimintaa?

- ei
 kyllä

jos vastasitte ei, menkää suoraan kohtaan 16

Ryhmäjaot:

4. Miten pienryhmät on jaettu? (Kuka ja perusteet)

5. Ovatko pienryhmäjaot pysyviä?

- ei
 kyllä

Pienryhmätoiminnan toteuttaminen:

6. Miten ja milloin pienryhmät toimivat?

7. Pystytäänkö työntekijöiden vahvuuksia käyttämään hyödyksi pienryhmätoiminnoissa?

- ei
 kyllä

8. Pystytäänkö pienryhmätoiminnassanne vastaamaan lasten haasteisiin?

- ei
 kyllä

9. Entä toiveisiin?

- ei
 kyllä

10. Mitä haasteita pienryhmätoiminta aiheuttaa arjessa?

11. Miten pienryhmätoiminta järjestetään jos joku aikuisista puuttuu?

Pienryhmätoiminnan pedagoginen suunnittelu:

12. Miten suunnittelette pienryhmätoimintaa?

13. Miten pienryhmätoiminnan suunnittelu-aika järjestetään?

14. Miten suunnitelmat dokumentoidaan?

15. Onko VEO:lla rooli pienryhmätoiminnassanne?

- ei
- Kyllä. Millainen?

Pienryhmätoiminnan mahdollistaminen tulevaisuudessa:

16. Millaista pienryhmätoimintaa voisitte ajatella toteuttavanne?

17. Millaiset eväät tarvitsisitte tähän?

18. Oletteko saaneet koulutusta tai ohjausta pienryhmätoiminnasta? Millaista?

19. Kokemuksia pienryhmätoiminnasta jaettavaksi.

Pienryhmätoiminta Kotkan kaupungin päiväkodeissa. Opinnäytetyö Päivi Rissanen.

Hei päiväkotien johtajat!

Olen Päivi Rissanen. Työskentelen Kotkan kaupungilla Rauhalan päiväkodissa. Opiskelen sosio-
nomiksi (AMK) Kymenlaakson ammattikorkeakoulussa.

Teen opinnäytetyötä Kotkan kaupungin päiväkotien pienryhmätoiminnasta. Tarkoituksena on selvittää kuinka monessa yksikössä pienryhmätoiminta on käytössä ja miten pienryhmätoiminta näkyy arjessa; onko se koko päivän pedagogiikkaa vai toimintatuokioita. Lisäksi kartoitan millaista pienryhmätoimintaa järjestetään, millaisia haasteita pienryhmätoiminnan järjestämisessä on. Kokoan hyvistä käytännön ideoista raportin, joka on kaikkien yksiköiden käytettävissä. Yksittäisten päiväkotien vastaukset eivät näy raportissa ja vastaukset hävitetään opinnäytetyön valmistumisen ja hyväksymisen jälkeen.

Toivon teidän vastaavan kyselyyni mahdollisimman pian, viimeistään 30.9.2014 mennessä. Lomakkeet voi lähettää minulle oheisessa kirjekuoressa.

t. Päivi Rissanen

Päiväkoti: _____

Ryhmien lukumäärä: _____

kasvattajien määrä; lastentarhanopettajat _____ lastenhoitajat _____

Kysymys esimiehille:

Miten tuette henkilökuntaanne pienryhmätoiminnassa ja sen järjestämisessä?